

Методология – описание на индикаторите и начин на изчисляване

април 2011

Институт за пазарна икономика

www.ime.bg

Тази публикация е осъществена с подкрепата на Институт „Отворено общество“ – София. Изказаните становища и мнения в настоящия доклад са отговорност на авторите и не отразяват непременно мненията и политиката на Институт „Отворено общество“ – София.

Методология

Индексът “Местни условия за правене на бизнес” има за цел да изследва различията в бизнес средата на местно ниво и да посочи къде в България (в коя община или град) е най-лесно да се прави бизнес. Индексът включва всички 28 области в България, като всяка една област е представена от един град – най-големият в общия случай (областният център). Градовете, които са включени, са следните:

1) Благоевград	10) Кърджали	19) Русе
2) Ботевград	11) Кюстендил	20) Силистра
3) Бургас	12) Ловеч	21) Сливен
4) Варна	13) Монтана	22) Смолян
5) Велико Търново	14) Пазарджик	23) София
6) Видин	15) Перник	24) Стара Загора
7) Враца	16) Плевен	25) Търговище
8) Габрово	17) Пловдив	26) Хасково
9) Добрич	18) Разград	27) Шумен
		28) Ямбол

Всеки един град се класира по предварително зададени индикатори, като се използва специален метод на изчисление (ранкиране). Индикаторите и начинът на изчисление са описани по-долу.

1. Индикатори

Индекс 2011 включва десет основни индикатора, групирани в три основни групи – данъци и такси, администрация, икономическа активност.

Последната група от индикатори, обуславящи икономическата активност в населеното място, е най-сериозното развитие спрямо предходното издание на Индекса.

Десетте индикатора, някои съставени от под-индикатори, имат равна тежест при определянето на крайният резултат. Идентифицираните индикатори са следните:

1) Ниво на местните данъци

1.1 Размер на данъка върху недвижимите имоти – по закон границите са от 0,1 до 4,5 на хиляда върху данъчната оценка на недвижимия имот;

1.2 Размер на данъка върху превозните средства – разглеждаме данъка за леки автомобили с мощност над 74 kW до 110 kW включително – по закон границите са от 1,10 до 3,30 лв. за 1 kW;

1.3 Размер на патентен данък (годишен - търговия на дребно до 100 кв. м. нетна търговска площ на обекта – по закон данъкът се определя от 2 до 20 лв. за 1 кв. м. нетна търговска площ според местонахождението на обекта;

1.4 Размер на туристически данък – в лв. на нощувка (за трета категория).

2) Ниво на местните такси

2.1 Размер на такса за битови отпадъци за не жилищни имоти на юридически лица – в промили, тоест в случаите, когато не може да се установи количеството на битовите отпадъци;

2.2 Размер на такса за ползване на пазари за търговия с промишлени стоки – в лв. на ден;

3) Електронно управление

3.1 Е-правителство:

- Общината поддържа ли собствена интернет страница;
- Каква е степента на предоставяне на услуги по електронен път – I-во поколение (информация), II-ро поколение (еднопосочно взаимодействие), III-то поколение (двупосочно взаимодействие), IV-то поколение (транзакция);

3.2 Едно гише:

- Общината има ли работещо „едно гише“;
- Етап на готовност за практическа работа на „едно гише“ – базов етап, развиващ се етап, работещ етап, отличен етап;

4) Публични регистри

4.1 Публични регистри – поддържат ли се и достъпни ли са в интернет:

- Имотен регистър;
- Регистър на общинското имущество;
- Регистър за разпоредителните сделки с общински имоти.

5) Разрешително за строеж

5.1 Процедура по издаване на строително разрешително:

- Време за издаване на строително разрешително – в случаите, че има изготвен Подробен устройствен план (ПУП);

- Наличие на трудности при работата с общинската администрация в процеса на издаване на строителни разрешителни.

6) Възприятие за корупция на местната власт

6.1 Колко сериозен е проблемът с корупцията в работата на местната власт;

6.2 Колко често се налага на фирмите да правят нерегламентирани плащания и подкупи;

6.3 Политики за борба с корупцията:

- Местната власт осъществила ли е ефективни анти-корупционни инициативи;
- Има ли адекватни правила и регламенти, които изискват максимална прозрачност по финансови въпроси и възпрепятства ли се конфликтът на интереси в сферата на местната администрация;
- Прозрачни ли са процедурите по обществени поръчки, които се възлагат от местната власт.

7) Заетост

7.1 Коефициент на заетост за 2010 година;

8) Работна заплата

8.1 Средна годишна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение за 2009 година;

9) Образование на заетите

9.1 Образование на заетите – дял на заетите с висше образование към 2008 година;

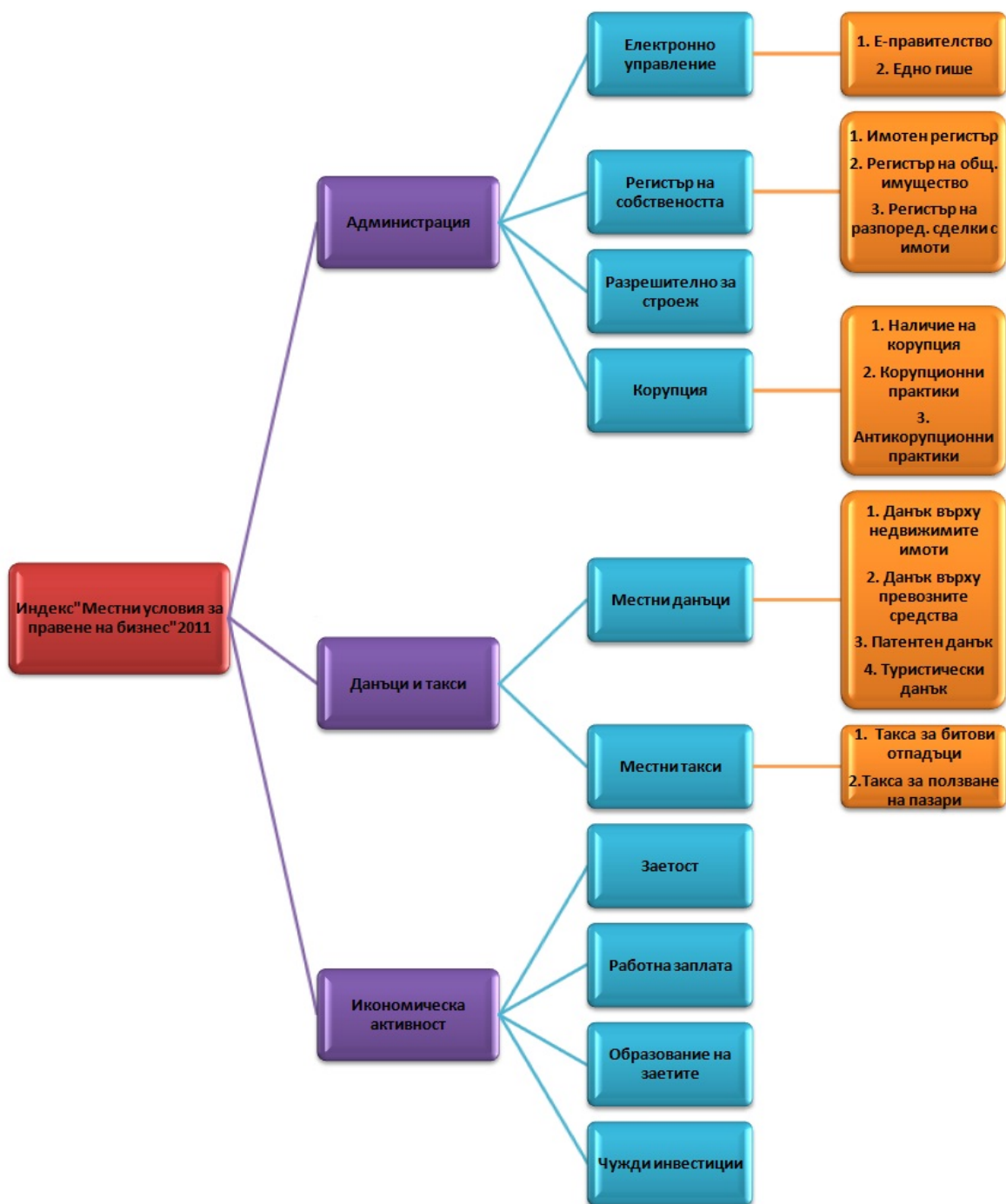
10) Чужди инвестиции

10.1 Чуждестранни преки инвестиции в нефинансови предприятия с натрупване на човек от населението към 31.12.2009 г.;

Индикаторите, представени по групи и източници на информация:

- Местни данъци и такси – тук се включват индикаторите обвързани с местните данъци и такси. Източник на данните са местните наредби и решения на общинските съвети. Данните са за 2011 г.;
- Администрация – тук се включват индикаторите, обвързани с електронното управление, публичните регистри, разрешителните за строеж и корупцията. Източник на данните е социологическо проучване сред 100 фирми във всяка една от 28-те общини, както и въпросници до общините. Данните са събирани през последното тримесечие на 2010 г.;
- Икономическа активност – тук се включват индикаторите обвързани с заетостта, работната заплата, образованието и инвестициите. Данните са от НСИ.

Фигура 1: Индикатори в индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011

2. Начин на изчисляване

На базата на описаните по-горе индикатори се определя мястото на всеки от разгледаните градове спрямо останалите градове чрез техника за **стандартизация по персентили**. Този метод е полезен за комбинирането на индикатори с различно разпределение. След преглед на академичната литература, консултации с местната власт, представители на бизнеса и структури на гражданското общество стигнахме до извода, че тези десет индикатора обхващат

относително пълно и цялостно условията за правене на бизнес на местно ниво в различните региони на страната и съответно – успешно отразяват различията в условията за правене на бизнес на местно ниво.

За събиране на информация по всеки един показател и съставяне на класацията са използвани следните подходи:

- Анализиране на местните наредби и регламенти;
- Проучване на интернет сайтовете на общините и други органи на регионално ниво;
- Попълване на въпросници и анкети от представители на местния бизнес;
- Официални запитвания до общините;
- Интервюта, провеждане на фокус групи и срещи с представители на бизнеса и администрацията.

За обработване на събраната информация от въпросниците и анкетите се преминава през следните процедурни стъпки:

- Изготвяне на матрица за въвеждане на данните;
- Въвеждане на информацията или превръщане на събраната информация в числов вид, който е подходящ за количествена обработка;
- Статистическа обработка – за статистическа обработка в този случай са подходящи едномерни и двумерни разпределения, средни аритметични, медиана и мода, тестове за статистическа значимост и тестване на хипотези.

Методологията за определяне на поредните места на всеки град на база на получената количествена информация от въпросници, анкети и интервюта е следната:

- Всички десет индикатори имат равни тегла, т.е. те са представени равнопоставено в крайната класация на всеки град и по този начин се избягва субективният елемент – не се дава по-голяма тежест на един индикатор спрямо друг;
- Изготвя се под-класация на градовете според всеки показател. Тази под-класация е независима от резултата на всеки град според другите показатели;
- За изготвяне на под-класациите са използвани математическите концепции персентил и персентилен ранг;
- За изготвяне на крайната класация се намира осреднен ранг на всеки град на базата на персентилните му рангове във всички индикатори и на тази база се определя неговия финален ранг и съответно мястото му сред останалите градове.

Световната банка посочва три предимства на използването на рангове при представяне на резултатите на индекса „Правене на бизнес“:

- 1) Първо, този метод на представяне на данните е лесно разбираем от политиците, журналистите и експертите и следователно, създава нужните предпоставки за предприемане на реформи.
- 2) Второ, представянето на информацията чрез рангове позволява да се проследят тенденциите и различните закономерности в регулирането на бизнеса. Например, в Европа северните страни като група се представят най-добре в индекса „Правене на

бизнес”, т.е. там е относително най-лесно да се прави бизнес, а балтийските страни се характеризират с предприемането на най-амбициозни реформи (и сравнително бързо изкачване в класацията).

- 3) Трето, този подход позволява да се измери ефектът от реформата. Политиците обикновено искат да знаят какво ще „спечелят” от дадена реформа и чрез симулиране на някои мерки (например намаляване на броя на процедурите или времето за изпълнение на дадена административна услуга) могат да видят на практика къде биха се позиционирали сред другите участници в класацията.

Фактът, че даден град се намира на първо място в класацията, обаче, не означава, че в този регион условията за правене на бизнес са оптимални и управлението е възможно най-ефективно. Първите места показват единствено, че в тези градове съответните условия за правене на бизнес (данъци и такси, администрация или икономическа активност) като цяло са относително по-добри спрямо другите разгледани градове. Разбира се, за всеки частен случай може да има много различия – зависи от вида на конкретната дейност, ресурсите на предприемача и неговото поведение и решенията, които взима. Следователно, по-горните места в класацията показват, че местната власт и регионалните представители на централната власт са създали законодателна среда и практика, които подпомагат (или не пречат в голяма степен) процеса за правене на бизнес и като цяло улесняват предприемачите да правят бизнес.

Математически дефиниции

Персентил е онази стойност от честотното разпределение на променлива, под която се намира даден процент от стойностите в извадката. Например, 30^{-ти} персентил – това е стойността, под която се намират 30% от стойностите на извадката. 30^{-ти} персентил може да се дефинира и като най-малката стойност в извадката, която е по-голяма или равна на 30% от стойностите, като 20^{-ти} персентил се нарича квинтил, 25^{-ти} персентил се нарича кuartил, а 50^{-ти} персентил – медиана.

Персентилният ранг е поредното място, което дадената стойност на променливата заема в честотното разпределение.